

NARRATIVA

Joan Agut, *Pastís de noces*.
Premi Carlemany 2003.
PROA. Barcelona, 2003.

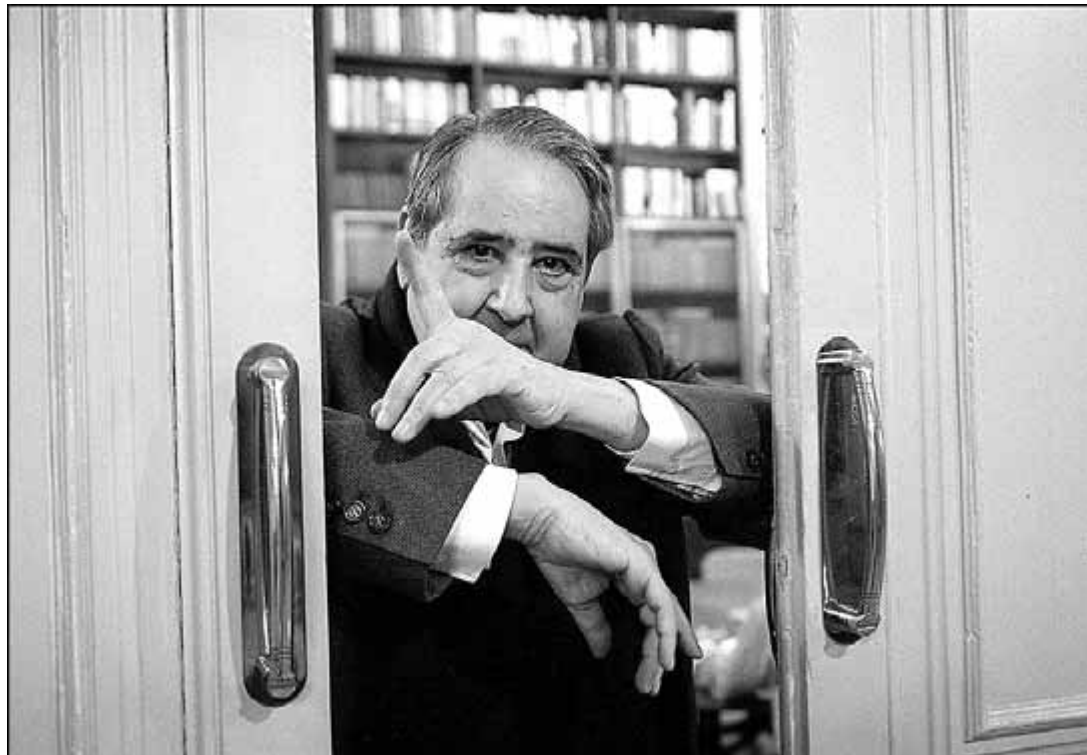
Amb gairebé una desena de llibres publicats i uns quants premis importants (competitius i de la crítica) a la butxaca podem dir sense por d'equivocar-nos que Joan Agut és un autor amb pocs secrets ja per descobrir. Home summament prolífic –vuit dels seus llibres han aparegut en els darrers quatre anys– l'obra d'Agut es caracteritza per una enorme facilitat a l'hora d'empesca-se històries i per una més que notable competència a l'hora de contar-nos-les de manera directa i sense més pretensions estilístiques que les necessàries per arribar de seguida a captivar l'atenció del lector. Dit breument, Agut té la virtut de fer llibres dignes, amens i llegidors. Una característica que alguns crítics d'índex enravenat i vara alta solen denigrar per sistema i que, en canvi, aquest comentarista defensa sempre que en té l'oportunitat.

L'AGUT MÉS COMPLET

Si fins ara els seguidors de Joan Agut podien dividir les seves preferències entre *Gombó i míster Belvedere*, *La Via Làctia*, *La mirada del cec* i *L'arbre de la memòria*, crec que amb *Pastís de noces* la controvèrsia s'acabarà perquè sense cap mena de dubte les gairebé cinc-centes pàgines del darrer premi Carlemany recullen l'Agut més genuí, més

D'aquest temps, d'aquest país

JOAN JOSEP ISERN

JOAN AGUT, ÚLTIM GUANYADOR DEL PREMI CARLEMANI DE NOVEL·LA

intens i més complet que fins ara coneixem.

Amb el pretext d'explicar-nos els preparatius de casament dels plançons de dues famílies de categoria *Pastís de noces* s'endinsa pels entrefors de l'arbre genealògic de les famílies Masdeu-Riba i Font-Barenys i, en el trajecte,

ens va dibuixant una amplíssima panòpia de personatges –cadascun amb la seva pròpia història d'il·lusions i secrets, d'èxits i de renúncies– que, vistos en conjunt, configuren un retrat bastant plausible del que ha estat la societat catalana del darrer quart de segle.

Hi és tothom, a *Pastís de no-*

ces: el petit món de la política catalana, el dels negocis (els “de tota la vida” i els dels acabats d'arribar que actuen sense cap escrúpol), la religió, els artistes i els intel·lectuals, els amors prohibits, els amors secrets, la gent abnegada que s'entrega als altres... Tot plegat una quarantena llarga de

personatges “amb paper” al servei d'una novel·la en què Agut, més que primar el retrat psicològic aprofundit dels personatges (com havia fet en llibres com ara *La mirada del cec* i *L'arbre de la memòria*), ha centrat els seus esforços a fer funcionar de manera convincent l'ampli trenat d'anècdotes que relacionen tota la fauna humana que ha creat. I ho ha fet amb un resultat altament satisfactori ja que el llibre funciona en bloc com a novel·la coral però el lector queda atrapat de seguida en els colors, matisos i petits detalls de cada història particular que Agut li va explicant.

ÚLTIMA SORPRESA

El pinyol final amb el qual Agut clou el llibre (perquè *Pastís de noces* amaga una última sorpresa que, lògicament, no desvelaré) demostra els recursos i la picardia de l'autor –gat vell– i culmina una novel·la que, al meu parer, eleva el nivell del palmarès dels últims anys del premi Carlemany i es constitueix, sense cap mena de dubte, en un dels llibres destacats de l'any 2003.

Com a valor afegit de *Pastís de noces* –en aquest cas, no atribuïble a Joan Agut– hi ha el fet que la seva aparició coincideix amb un canvi de signe polític en el govern de Catalunya. Això dona a aquesta novel·la una dimensió de retrat d'un temps i d'un país molt concrets i fa esperar que d'aquí a uns quants anys algú es vegi amb cor d'emprendre un projecte literari similar. Si Nostre Senyor i el colesterol ens donen salut per veure-ho, comparar tots dos productes serà un exercici d'allò més estimulant.

ASSAIG

Santiago Izquierdo,
El doctor Robert (1842-1902).
Medicina i compromís polític.
PROA. Barcelona, 2002.

Pregunteu a qualsevol barceloní amb un mínim coneixement de la ciutat qui va ser el doctor Robert, i us dirà sens dubte que va ser alcalde de la ciutat, allà pel segle XIX, i que ha esdevingut prototip de l'alcalde compromès amb la ciutadania. Molt probablement, el vostre interlocutor evocarà el gran monument erigit per subscripció popular a la plaça Universitat i que, després de nombroses peripècies i de passar quaranta anys desmantellat, ha acabat reconstruït a la de Tetuan; probablement, posarà Robert com a exemple de la lluita contra el caciquisme, i fins i tot, si és persona instruïda, evocarà l'afèr del Tancament de Caixes. Però poca cosa més. I si aneu a preguntar per l'activitat del doctor Robert com a metge, per quant de temps va ser alcalde de Barcelona o, fins i tot, i no és broma, si Robert era nom o cognom, rarament obtindreu una resposta taxativa. I

és que en pocs casos com en aquest l'accidentada història del monument erigit a la memòria d'un personatge notori ha arribat a eclipsar aquest mateix personatge. Conscient d'aquest fet curiós i trist, la Fundació Doctor Robert, impulsada per la Universitat Autònoma de Barcelona, s'ha encarregat de donar rellevància al centenari de la mort de Bartomeu Robert amb un seguit d'actes i amb l'edició d'aquesta exhaustiva biografia, encarregada a l'historiador Santiago Izquierdo.

DESTACAR EN DOS CAMPS

Izquierdo, doncs, es troba davant el repte de biografiar un personatge enaltit per la memòria popular, però, en realitat, poc conegut, i que, a més, va destacar en dos camps tan allunyats com són la medicina i la política. I ho fa optant per la via més científica: la reconstrucció biogràfica a partir de la ingent documentació disponible sobre Bartomeu Robert i la

seva època. I si empro l'adjectiu *ingent* és perquè, en la meua opinió, el gran encert de Santiago Izquierdo és no haver-se limitat a les grans fonts (textos polítics i científics, actes parlamentaris, discursos, articles de premsa), sinó haver-se fixat també en les petites (la instància per entrar a la Facultat, l'expedient acadèmic, cartes personals), les quals operen a ulls del lector la sempre difícil transformació del personatge històric sobre el qual llegeix en persona de carn i os, que va viure en una ciutat i un temps concrets i amb unes preocupacions i unes inquietuds reals i compartides amb molts dels seus conciutadans. En aquest sentit, també és un encert la tria de les fotografies que acompanyen el volum; per posar l'exemple més clar, una cosa és dir que la seva mort va posar de dol el país (una afirmació que podríem qualificar d'universal en el món de les biografies), i una altra és poder ensenyar dues

instantànies dels ciutadans de Barcelona omplint de gom a gom la Rambla al pas del cotxe fúnebre.

UNA VIDA A GRANS TRETOS

Recordem, a grans trets, que Bartomeu Robert i Yarzabal (1842-1902), nascut a Mèxic i criat a Sitges, va destacar en el camp de la medicina, tant des de la seva especialitat, epidemiòleg, com des de la seva activitat docent a la Facultat de Medicina. Fou, a més, un dels promotors del trasllat de la Facultat a l'Hospital Clínic i de la fundació del de Sant Pau. La seva entrada en política va ser tardana, però hi va dedicar la mateixa energia i eficàcia que en la ciència. Va ser alcalde de Barcelona durant només set mesos (dada que, personalment, m'ha sorprès molt), però la seva acció contra el caciquisme i en favor de la ciutadania (sobretot amb el seu suport al Tancament de Caixes i la seva defensa dels gremis afectats) el van convertir en el prototip de

l'alcalde compromès. Poc després, va ser diputat a Madrid, portaveu del catalanisme al Congrés, una activitat que va quedar truncada per la seva mort, el 10 d'abril de 1902.

La lectura de les biografies dels científics i els homes públics del passat ens hauria de dur a reflexionar sobre fins a quin punt la nostra època ha avançat respecte de la seva. És obvi el que ha avançat la ciència mèdica en aquest darrer segle, però resulta interessant veure com la praxi era ja estricta i exigent aleshores. Ignoro, per exemple, com deuen ser avui dia unes oposicions a metge de número en un hospital com el de la Santa Creu, però dubto que puguin ser més dures que les quatre proves que va superar Robert per guanyar la plaça el 1869. Pel que fa a la política, o a determinats aspectes d'aquesta, resulta molt més dubtós que hàgim avançat gens: els atacs, furibunds, que, al segle XIX, feien acusar de *separatista* i *deslleial* qualsevol polític que s'apartés ni que fos una mica del servilisme més abjecte respecte dels decrets del govern espanyol podrien ser publicats avui mateix en pràcticament qualsevol columna de la premsa de Madrid i no crec que ningú notés la diferència.

El doctor Robert

PAU JOAN HERNÁNDEZ